

Hodossy Gyula munkái elé

*„Parányi az ajtó, az ablak,
de mind hülye, aki ezt elbiszi,
mielőtt utána járna.”*

Hodossy Gyula: Barátaimnak
Íródia, XVI. sz. 1986. május

Nehéz feladat fiatal költő versei elé bevezető sorokat írni. Hiszen a versek magukért kell, hogy beszéljenek, a fiatal költő pedig jobbra a tünemény többszörösen hátrányos helyzetű polgára, akinek viszont ez a többszörösen hátrányos helyzet törvényes státusa. Az a rendellenes, ha nem így van.

Miből fakad ez a „jogállás”?

Minden összetevőjét és okát, ha felderíteni akarnám, féltő, hogy az egész valóságegyetemet kellene darabokra szednem, aminek az olvasó sem örülne, s aminek talán ilyen hirtelen elhatározással magam sem tudnék eleget tenni. Maradjunk tehát csupán a két, meghatározásban szereplő fogalom boncolgatásánál – tárgyunk szempontjából.

A fiatalság nemcsak a friss erővel telítettség, a biológiai elhasználatlanság, a lelki kialakulás jellegzetes tünetekkel járó korszaka. A fiatalság a társadalmon belüli hely hiányának, a beilleszkedés jellempróbáló fordulatainak (kellő számú rossz tapasztalatok híján), a nyíltságú bizalomnak, őszinteségnek, az árnyalatlan, de annál képzeletgazdagabb és markánsabb gondolkodásmódnak a korszaka (egyebek mellett). A felsoroltakból nyilvánvalóan adódik egy csokorra való hátrány.

Es ez csak a fele a dolognak. Költőnek, írónak lenni mit jelent? Felületes külső szemlélő számára nem többet annál, mint, hogy valami egyéb, hasznos munka helyett a szép, fehér papírosokat betűkkel bepiszkítani. Ez se szimpatikus dolog. Hátha még el is olvassa valaki, amit írunk? Az igazi bajok akkor kezdődnek.

Az író, a költő az a – nyilvánvalóan, büntetőjogi szempontból is első pillantásra abnormális – halandó, aki minden állítását *kéretlenül* és *eleve* írásba adja. Egész életét avval tölti, hogy írásbeli „jelentéseket” – feljelentéseket? – ír önmagáról, önmaga ellen. Kérkedik legbelső gondolataival, érzelmeivel, olyasmikkal tehát, amiket minden életrevaló ember igyekszik alaposan (és jogosan, mert nyilvánvalóan felhasználhatók és fel is használják majd ellene), elrejtetni a véka alá.

Es még evvel sem éri be önsorsrontó mohóságában. Írásaiban nemcsak magáról, de az őt körülvevő, szorongató világról is képet adni törekszik. „Lükröt tart a valóságnak” – ahogy az általános iskolai irodalomkönyvek

megfogalmazzák. De könyörgöm: húszon felül – de húszon alul is – hányan szeretünk tükörbe nézni?

Az író tehát az az ember, aki minden „hivatalos” illetékesség nélkül mindent észrevesz, mindenről véleményt alkot, mindenből képeket formál, általánosít. Lát egy darabka megműveletlen földet – ezer mentség lehet az ilyesmire – és máris a „*Magyar Ugar*”-ról beszél! „A csillagok, a Göncölök” úgy fénylenek neki, mint „rácsok a hallgatag cella fölött”!

Kell-e hát magyarázat, miért törvénszerűen hátrányos helyzetű?

De befejezem ezt a kicsit hosszúra sikerült bevezetőt. Még úgy tűnhet, nem akarok – vagy nem tudok – semmit sem mondani Hodossy Gyuláról, erről a felvidéki, Miskin herceg megjelenésű, visszafogott viselkedésű fiatalemberről, aki három esztendő alatt mozgásba hozta a csehszlovákiai magyar fiatalság művészetszerető és alkotóképességgel bíró rétegeit. Aki az *Iródia*-kör 16 kiadványában s a rendszeresen megtartott baráti találkozókön saját körükön túl is ismertté tette tehetséges fiatal kortársainak nevét, karakteres, induló íróalkatát, a táj, az etnikum mélyéből is táplálkozó, ezért is sajátos, új és élő alkotásaikat.

Hogy szervezőnek és szerkesztőnek milyen volt, azt az immáron lezárult *Iródia-korszak* bizonyította. Hogy költőnek milyen, arról hadd ejtsek néhány mondatot.

Hodossy Gyula, a verseiben is szikár, egyszerű, ironikus és önironikus; az önfeltárás és a pontos megfogalmazás, a szinte már önkínzóan axiomatikus formák keresése jellemzi – és ebben az adottságában sok rokonvonást mutat az Iródiában vele együtt figyelmet keltő két fiatal költővel: *Hizsnyai Zoltán*-nal és *Krausz Tivadarral*. Ezt példázza korábbi *A nagy fogás* című verse, vagy az *Ez itt nem politika*, a *Plagizátorkodás* is.

Ugyanakkor szövevényes, epikus háttérrel bíró hosszú verseiben egy-egy jelenség „meghámozásával”, álarrendszerének lehántásával, valódi arca felderítésével törekszik lejutni a valóság mélyére, ahol lehet – hogy amint Einstein példája sejteti –, megintcsak egyetlen, bár nem egyszerű képletbe belefogható a valóság lényege. Igyekszik felderíteni a bürokrácia-élet abszurd, elfogadhatatlannak érzett, ám újra és újra bizonyítottan tűnő egyenletét. Jeles kísérletet tesz erre a már említett *Ez itt nem politika* és a *Hivatalos vers* című írásaiban is. De nem csak a nagy társadalmi egységek, az egyes emberi jelenségek, személyiségek is hasonló szempontból foglalkoztatják. Érti – huszonhat évével talán már tudja is – hány arcot viselhet egyetlen koponya, hány lélekhamot vedlik olykor természetes könnyedséggel egyetlen lélek is. Nem fél a szívárványos külsőségek mögött felfedezni a kiábrándító űrt, a látványos gesztusok, viselkedésmoделlek mögött a nullára redukált karaktert, a karakter és a teljesítmény hiányát. *Levél* című írása a leleplezés izgalmával lapozza végig korunk művészköklereinek gyakori kellékválasztékát: „a nemzetiségi hős maszkját”, „az idegen szavak, francia újságokból kiollózott, sötétbetűs mondatrészek” kendőzőszereit, a „mennyeien rugdosnak” közelező mártírkoszorúját, a „Cselezdék”-ben való ügyes tájékozódás, a mindenkori széljárások alapos ismeretének erényeit, a hosszú sálak, sáros bakancsok, mindig kéznél levő, ámde régóta üres noteszok rejtélyességét, „ki-tudja-milyen-utakon-járást” sugalmazó uniformisát. És megleli alattuk az üres szerep kiábrándító valóságát: a nemlétező személyiséget.

Ha megfogalmazásában nem is egyenletes színvonalú, nem is egyformán, minden ízében lényegretörő és frappáns ez az írás, a legtöbbet – úgy érzem – mégis ez árulja el az első nagy ifjúkori megrázkódtatásán átesett költő

pontosított útirányáról, aki jó érzékkel és legtöbbször kellő művészi erővel és elszántsággal törekszik a valóságot hiú panoptikumná változtató, teljesítményellenes, etikai nyomvonalakat nem ismerő személyiségek és jelenségek „szerkezetébe” belevilágítani.

Tudjuk, hogy mint a mottóul választott versben barátainak ajánlja, ő maga is megkísérelt meggyőződni arról: parányi-e az ajtó, az ablak? Ha eközben be is vágódott előtte néhány kapu, bizonyos, hogy nem az irodalom, nem a művészet „nyílászárói” voltak azok. Annak kulcsát, kilincset: saját tehetségét, emberi és morális erejét mindenki maga tartja a kezében.

Hodossy Gyula, az Érsekújvárott élő költő, úgy tűnik, a „hely szellemében” megörökölte a nagy előd, *Kassák Lajos* szuverenitásvágyát, emberi, költői tartásának egycességét, tisztánlátásigényét. Kívánjunk mindezekhez hasonlóan töretlen alkotókedvet és -erőt is neki.

MEZEY KATALIN

